

DEZE TIJD

29 oktober 1971

Goedenavond, vrienden.

Wij zijn niet alwetend of onfeilbaar. Denkt dus zelf na over al wat gezegd wordt, ook ten aanzien van het onderwerp van heden dat u zelf kunt kiezen. Waarover zullen wij spreken?

DEZE TIJD

In deze tijd is, vooral voor de mens, de situatie op aarde uitermate verwarrend. De oorzaak hiervan is gelegen in het feit dat het oude nog niet voldoende afgebroken kan worden, daar het nieuwe nog niet voldoende vorm heeft gekregen, zodat zowel het oude als het nieuwe nog niet tegemoet kunnen komen aan de eisen die door de mens van heden zowel geestelijk als materieel gesteld worden. Wanneer je probeert een beeld te geven van deze tijd in al zijn facetten, zo zijn er toch wel enkele punten die in het bijzonder opvallen.

Zo zien wij dat de techniek begint zichzelf dood te draaien. Te verwonderen is dit overigens niet. In de toekomst kan de techniek wel degelijk voort blijven bestaan en nuttig zijn. Maar het is praktisch en zelf theoretisch onmogelijk een vorm van technische exploitatie voort te zetten in deze wereld op dezelfde voet en wijze waarop dit de laatste 20 jaren is gebeurd. Het gaat hierbij zeker niet alleen om de milieuverontreinigingen - die zijn voor eenieder kenbaar veroorzaakt - ofschoon hieraan vele ernstige aspecten en gevaren kleven die in de laatste jaren steeds meer en voor eenieder flagrant kenbaar worden. Want de techniek grijpt meer en meer ook in de menselijke vrijheden en behoeften in, en het gaat er toch wel om de mens op aarde ook verder een leefklimaat te bieden waarin hij werkelijk mens kan blijven.

Er zijn naast de kenbare aantastingen van vrijheid en milieu ook nog bepaalde minder snel kenbare aantastingen van de menselijke vrijheid en mogelijkheden. Laat ons als voorbeeld een woning nemen die vlak bij een autobaan ligt. De bewoner zal zich op de duur niet meer bewust zijn van het geluid dat door het voorbijgaande verkeer wordt veroorzaakt, tenzij enkele excessen optreden. Gaat men echter na in hoeverre de slaapcurve van zo iemand hierdoor beïnvloed wordt, dan blijken zowel het optrekken van bepaalde zware wagens, knallende uitlaten, klaxoneren, als sommige andere geluiden die het bewustzijn niet meer bewust registreert, omdat men hieraan gewend is geraakt, de diepte van de slaap wel degelijk te beïnvloeden. De gedurende een deel van de slaap noodzakelijke absolute lichamelijke ontspanning wordt hierdoor bedreigd en zal bij de werkelijke behoefte achterblijven. Dit betekent bij vele mensen een toenemende geprikkeldheid, maar blijkt bij anderen een soort van uitputting te veroorzaken waarbij de mens voortdurend in slaap valt bij elke gelegenheid. Voor degenen die deze symptomen bij zichzelf menen te erkennen, wil ik er wel even op wijzen dat dit niet de oorzaak is van het veel voorkomende in slaap vallen voor de tv. Dit kunt u mijns inziens evenzeer aan de programma's als aan andere oorzaken wijten.

De situatie is verder onaangenaam, wanneer men de wereldeconomie beziet. Dit vloeit voort uit het feit dat de wereld, zowel het Westerse zowel als bijna alle andere systemen, in zich een rendements- of winstprincipe ingebouwd hebben. Het gaat er dus niet om in behoeften te voorzien zonder meer, maar om in behoeften te voorzien op een zodanige wijze dat men hierdoor voor zich de mogelijkheid tot andere bestedingen en investeringen overhoudt. In het verleden was dit zonder meer mogelijk, maar door de eisen die de techniek aan de daarmee werkende mensen stelt, ontstond een steeds betere ontwikkeling van steeds meer mensen, zodat steeds

meer mensen gingen begrijpen wat er bij de exploitatie meespeelt. Anders gezegd: er komen te veel meedenkers die het bestuur enigszins kunnen overzien en het juist daarom niet meer eens kunnen zijn met de wijze waarop lonen en prijzen bepaald worden, de wijze waarop de productie wordt geleid.

Men mag mijns inziens wel stellen dat het grootste deel van de nu kenbare crisis veroorzaakt wordt door de ontwikkelingen van zowel de lonen als de prijzen. Men kan nu spreken over een toenemend egoïsme van de arbeider dat het gevolg van zijn emancipatie is. Maar een dergelijke bewering wordt toch wel wat belachelijk wanneer men zich realiseert dat het grootste deel van de geëiste loonstijgingen gebaseerd is op prijsstijgingen. Er is wel degelijk bij de arbeiders een eis die een reële welvaartsvermeerdering nastreeft, maar percentueel is dit gering vergeleken bij andere factoren. Wanneer de feitelijke vermeerdering van loon rond 13% bedraagt, zo blijkt dat hiervan hoogstens 2% voor de arbeider een werkelijke toename van bestedingsmogelijkheid betekent. Rond 6 à 7 % gaan weg aan prijsverhogingen die voor de loonsverhoging reeds kenbaar waren, terwijl de rest vreemd genoeg wordt besteed aan staatszorgen die op een veelal niet bepaald zakelijke of rendabele wijze worden verleend en zelfs tegen wil en dank worden opgedrongen. Het is duidelijk dat een dergelijk systeem niet lang meer kan gehandhaafd worden.

Beziet men de problemen verder, zo ontdekt men dat de industrie in toenemende mate overbodige producten en in wezen niet eens gewenste of nuttige verfijningen van bestaande producten nastreeft, terwijl ook de landbouw steeds meer kwam tot een althans voor plaatselijk gebruik overbodige productie. Het is duidelijk dat dit alles gevoerd heeft tot een verbruikspatroon dat allesbehalve redelijk, nuttig of gezond kan worden genoemd. Wanneer u werkt, zo doet u dit om te leven. U moet hierbij, zo tracht men u duidelijk te maken, zoveel verdienen dat u gedurende uw vrije tijd steeds meer zult kunnen besteden. Daarbij valt de nadruk niet op het werkelijk voor u nuttige of noodzakelijke, maar vooral op vele overbodige en soms zelfs schadelijke producten die u op vele opzienbarende wijzen worden "aangeboden" - wat in wezen vaak op een opdringen middels verschillende suggestieve methoden neerkomt.

Het lijkt mij goed ons eens af te vragen hoe een dergelijke situatie in een kosmisch geheel te plaatsen valt. Want de situatie op uw wereld kent u naar ik meen wel. Het lijkt mij nuttig te zien of er een verband te vinden is met de gang van de "tijd", de veranderingen die in de kosmos plaats vinden of veranderende invloeden die vanuit de kosmos de aarde raken. Daarbij valt op dat de aarde de laatste jaren een nieuw tijdperk binnengetreden schijnt te zijn. Wetenschappelijk en maatschappelijk is dit aanbreken van een nieuwe periode misschien niet zo onmiddellijk kenbaar, maar de veranderende invloeden zijn toch wel manifest, ook wanneer wij deze verandering niet aan externe invloeden toe willen schrijven. Ik geef er de voorkeur aan deze invloed zo goed als het aanbrekende nieuwe tijdperk aan te duiden met de naam Aquarius. Want het aanbreken van de aquariuseriode is kennelijk iets meer dan alleen maar een legende.

Er is in deze dagen wel degelijk sprake van een zeer sterke drang naar veranderingen en vernieuwingen. Hierbij zien wij als hoofdtendenzen - toegekend ook aan het eerste derde deel van de aquariuseriode - de neiging zich tegen wetten te verzetten, een behoefte om te begrijpen. Dit betekent dat de mensen veel moeilijker dan voorheen te leiden zullen zijn. Dan valt een verminderende belangstelling voor overbodig bezit op, terwijl ook een zekere mate van luiheid toenemend en op velerlei terrein te constateren valt. Nu heeft er altijd wel luiheid bestaan, maar de neiging tot relaxen en jezelf zijn is toch wel honderden jaren lang als iets beschouwd dat uit den boze en te veroordelen is. In het calvinistische Nederland kent men dan ook uitspraken die in volle ernst worden gedaan in de trant van: "Ledigheid is des duivels oorkussen". Ofschoon men wel zou mogen stellen dat hier op het ogenblik ledigheid eerder de mogelijkheid tot verdienste is voor een groot deel van de dienstverlenende bedrijven en instellingen in uw land. Wij moeten naar een andere wijze van leven toe, een andere tijd. Deze tijd zal voorlopig voornamelijk tot uiting kunnen komen - volgens mij althans - in de excessieve invloeden die zich voortdurend kenbaar maken en beschouwd kunnen worden -volgens mij alweer - als kentekenen van de veranderende tijden.

Dan blijkt bijvoorbeeld dat rond 1961—63 een sterke drang tot het gebruiken van geweld aanwezig was - ook al werd deze in het Westen niet gerealiseerd. Als gevolg van de in deze tijd ontstane oorzaken bestaan ook nu nog vele in die dagen tot ontwikkeling gekomen politieke en religieuze filosofieën en benaderingen die zeker niet op een bestaande realiteit gebaseerd zijn en geen rekening houden met de feiten, maar de verwezenlijking van bepaalde stellingen ten doel hebben die men onder de heersende condities en met de eigenschappen die de mens van heden heeft, nooit geheel waar zal kunnen maken. De jaren 1964-65 kenmerkten zich door de eerste invloeden die de economie - en het milieu - aantastten. Er was wel geen sprake van een werkelijke en onmiddellijke crisis, maar toch werd in deze jaren een aantasting van het heersende systeem tot stand gebracht. De vrijheid en ontwikkeling van vooral de kleinere bedrijven blijkt vanaf deze tijd steeds meer bedreigd te worden, de mogelijkheid tot het maken van reële winst - waartoe vooral bedrijven met vele aandeelhouders zich verplicht gevoelen - wordt kleiner. Dit voerde tot kongsi's, de opbouw van steeds grotere concerns om zo winsten zeker te kunnen stellen. De economie wordt achter de schermen vanaf deze periode in toenemende mate door beperkt productieve, maar door samenwerking steeds machtiger wordende groepen beheerst.

Deze zelfde tendens wordt in versterkte mate ook in politiek opzicht duidelijk. Ook hier werd de drang tot samenwerking met heerschappij en winst belovende groepen steeds groter. Ik wil hierbij opmerken dat dit in Nederland niet in grote mate het geval is, omdat in uw land samenwerkingen veelal door alle dingen bepaald worden, maar nooit door werkelijk belangrijke en reële zaken. Een Nederlander komt niet tot samenwerking met een ander, omdat hij nu eenmaal laarzen pleegt te dragen en de ander de voorkeur pleegt te geven aan lage schoenen; men weigert elkaar voor vol aan te zien, omdat de een zijn confessie rooms katholiek schrijft, terwijl de ander protestant gereformeerd is. Aan deze spijkers op laag water zoekerij moet u dus maar even voorbijzien en letten op de achtergronden in de gehele wereld. Dan kunt u duidelijk zien hoe vooral in deze tijd overal de behoefte kenbaar wordt tot het leggen van contacten, samenwerkingen tot stand te brengen, eigen productie over meerdere landen te spreiden enzovoort enzovoort. De duidelijk geregistreerde pogingen tot samenwerking gaan van een samenwerken op wetenschappelijk gebied van oostblok en westblok tot een sterke toename van zelfbedieningszaken en een groei van vele winkeliers-inkoopverenigingen.

Bezien wij de jaren 1970-71, zo ontdekken wij wederom een zeer sterke drang naar geweld en zelfs oorlog. In deze tijd blijkt geprikkeldheid een normale toestand te worden en voert onredelijkheid op velerlei terrein de boventoon. Het is een periode waarin de mensen niet meer weten tot wie zij zich moeten wenden en waarbij families tegen elkaar verdeeld worden. Het is een periode van communicatiestoornissen en agressiviteit. Het merendeel van de moeilijkheden die dit alles veroorzaakt is reeds - mede dankzij ingrijpen van onze kant uit - overwonnen. Maar reeds kondigt zich een nieuwe tendens aan. Deze is in feite reeds beperkt werkzaam geworden in het einde van 1969: een economische tendens waarbij alle fouten die in het verleden gemaakt zijn, opeens, gelijktijdig en op een zeer flagrante wijze openbaar worden. Deze tendens zal mijns inziens doorwerken tot 1973 met grootste werkzaamheid in 1972. De invloeden die bij het ontstaan van dergelijke tendensen optreden noemen wij wel kosmische invloeden, stralen en dergelijke. Ik zou dergelijke meer specifieke benamingen op deze avond liever willen vermijden en gewoon willen spreken daarover als "een invloed".

Er is op het ogenblik een invloed werkzaam die de mens sterk confronteert met een onvoldoende zijn van menselijke logica ten aanzien van samenhangen. Het falen van de menselijke logica, het falen van de menselijke techniek, het falen van de technocratie, ook binnen bepaalde verbanden, wordt steeds meer duidelijk. Personen die lange tijd in staat zijn geweest op bepaalde gebieden of in bepaalde gebieden, eenheid te scheppen, zijn opeens machteloos geworden, dan wel van de wereld verdwenen. Wat zal men dan, gezien dezen tendens, in deze tijd mogen verwachten? Moet je bijvoorbeeld verwachten dat Oost- en West-Duitsland nu goede vrienden zullen worden? Ofschoon men alles heeft gedaan om dit mogelijk te maken, tot het

uitschakelen van Uhlbricht toe, blijkt er geen werkelijk éénzijn of werkelijk samenwerken tussen Oost en West mogelijk. Men zoekt samenwerking dat is waar, maar er zijn in beide landen grote groepen die het hiermede niet eens zijn en de werkelijke vooruitgang op dit terrein kunnen afremmen. Dergelijke groepen willen geen vrede op aarde, maar wensen hun haankoning te laten kraaien. Dat koningen steeds sneller vallen, dat machthebbers en gelijkhebbers in een steeds meer preciaire situatie komen te verkeren, interesseert hen daarbij niet.

Of zouden wij misschien aan moeten nemen dat de situatie in verband met USA, USSR en Rood China op het ogenblik aan het veranderen is? Het lijkt er soms op. Maar rekening houdende met de feiten, zowel als met de kosmische stromingen, kom je tot de conclusie dat zowel Rusland als China beiden een spel spelen ten aanzien van van de USA om zo hun partner in de leer van Marx uit te kunnen schakelen. De verhouding tussen Rusland en China kan ongeveer worden vergeleken met de relaties tussen roomse christenen en de reformatorsiche christenen in Nederland rond 1500-1600. Zodra je je dit realiseert en de tendensen beziet, kom je tot de conclusie dat hier geen sprake is van een zoeken naar vrede en rust, maar eenvoudig van een streven naar het gewinnen van overwicht. Het zoeken naar overwicht wordt door een zekere angst gestimuleerd ofschoon deze angst op het ogenblik nog niet bijzonder sterk is. Wij zullen nog wel een maand of vier, vijf moeten wachten voor die angst ernstiger vormen gaat aan nemen en zich meer kenbaar gaat openbaren.

De oorzaak is ook hierbij een invloed die de mens in het algemeen confronteert met zijn eigen onvolkomenheden. En, daar er zoveel mensen zijn die trachten zich zeer volkomen voor te doen, is het logisch dat zij steeds meer ongerust worden. Mensen die ongerust worden, verliezen hun zelfvertrouwen en waar zelfvertrouwen ontbreekt kan men geen volledige aanvaarding en vol vertrouwen van anderen meer afdwingen, zodat in toenemende mate angsten en onzekerheden ontstaan. Het is bijna zeker dat deze invloed reeds op het ogenblik waarop ik spreek, hier en daar voelbaar wordt. De invloeden die ik in de komende paar maanden verwacht, zijn gelukkig verder wat vriendelijker. Op het ogenblik is er nog een voortdurende reeks van haperingen die zowel in de kleine dingen, van het dagelijkse leven, als in het gedachtenleven van de mensen een rol spelen. Hebt u bijvoorbeeld in de laatste tijd niet meer dan anders zaken vergeten, juist wanneer u die werkelijk nodig had? Denk er maar eens over na. U zult volgens mij in het nabije verleden vele van dergelijke feiten tegen zijn gekomen. Het is daarmee als met de stoplichten op een weg: wanneer je haast hebt, blijken zij allen net op rood te springen wanneer je er aan komt, maar heb je de tijd, dan staat alles voortdurend op groen. De doorsnee mens voelt zich op het ogenblik enigszins in conflict met de wereld. Gelukkig is daarnaast een invloed aanwezig die je de kans geeft om te zeggen: dat moet ik dan maar aanvaarden.

In de tendens van deze tijd vergroot zich de vitaliteit verder aanmerkelijk. Deze invloed zal rond de helft van de volgende maand wel kenbaar worden en duurt ongeveer twee maanden. De mensen zullen zich wat rustiger gaan gedragen, de gejaagdheid die op het ogenblik vele bezielt of kortgeleden nog bezielde, valt wat weg. Aan de andere kant blijven bestaande conflicten voortbestaan. Het is logisch in verband met dit alles te zeggen: Indien dergelijke invloeden van buitenaf van werkelijk belang zijn, kunnen wij onze wereld en werken niet meer bepalen aan de hand van hetgeen wij zelf zijn en doen alleen. Het is niet voldoende als mens en met menselijke denkwijzen op de feiten te reageren. Dat is misschien wel het moeilijkste wat je een mens van heden kunt proberen duidelijk te maken: dat hij zijn wereld niet kan redden met logica, met de een of andere pseudomystiek, ook die het heden rechtvaardigt, maar alleen door innerlijke veranderingen die een geheel nieuwe inhoud geven aan de wereld. Want de meeste mensen zijn bereid uiterlijk te veranderen en zullen node termen graag overnemen. Maar een ding willen zij niet: hun eigen houding tegenover anderen wijzigen.

De vrijheidsdrang die de laatste jaren groeiende is geweest, zal naar ik meen eerst werkelijke uitbarstingen kunnen veroorzaken tegen 1973. Tot die tijd zijn er wel revoluties, opstandjes, protesten, maar tot nu toe blijkt niemand de moed te hebben werkelijk door te bijten. Er kan echter een ogenblik komen dat een mens beseft: wanneer ik nu niet voor mijn vrijheid vecht,

kan ik alleen nog maar berustend wachten op mijn ondergang. Ik meen dat het jaar 1973 bijna over de gehele wereld dergelijke gevoelens bij de mensen zal zien ontwaken. Extreme groepen van de meest verschillende soort zullen dan proberen hun denkbeelden omtrent waarheid en juistheid tot werkelijkheid te maken. De meeste mensen denken namelijk nog steeds dat vrijheid iets is wat je zelf bezit. In feite is vrijheid natuurlijk een toestand berustende op de vrijheid die je anderen geeft: het recht om zichzelf te zijn. Overigens zullen de uitbarstingen van vrijheidsliefde vooral, zoals deze bij degenen die geen bepaald systeem willen volgen, bijdragen tot de hervormingen die voor de wereld noodzakelijk zijn geworden. Dit zou op betrekkelijk korte termijn een zeer grote invloed kunnen hebben op zowel de economische ontwikkelingen als op de geestelijke ontwikkeling van de mensen die in uw wereld actief zijn, maar, naar ik meen, tot op heden maar al te vaak vastlopen in verwarringen ten aanzien van zichzelf en de problemen van de wereld.

Laat ons eens de geestelijke achtergronden nagaan. Wanneer je een mens steeds sterker geestelijk bindt aan wat je de nuchtere feiten en getallen pleegt te noemen - want zo pleegt men het te stellen ofschoon volgens mij menig getal eerder bezopen lijkt, zodra het in het kader van de statistieken terecht komt - is bewustwording een vraagwaardige zaak geworden. Op het ogenblik dat men breekt met de trend te denken en te spreken in de termen van materiële zekerheden, schep je een algehele instabiliteit. De mens zal dan meer op zichzelf terug moeten vallen. Nu weet ook de mens van heden wel, innerlijk althans wat rechtvaardig is. Maar, rechtvaardigheid is niet zakelijk. Wij weten als mens voor onszelf wel degelijk, wàt er, zowel geestelijk als materieel, noodzakelijk zou zijn. Maar wij weten ook dat het te kostbaar is voor ons persoonlijk, voor ons gevoel van eigen belangen, om dergelijke zaken waar te maken. Wij komen tot conflict met onszelf. Het is voor een mens logisch, de uitweg uit deze innerlijke verdeeldheid te zoeken in een bepaalde mystiek die het bestaande rechtvaardigt en de mens van alle schuldgevoelens kan ontslaan - zoals hij meent. Men kent de eigen misslagen wel, maar tracht die te maken tot iets bovenzinnelijks, iets waarvoor alleen anderen aansprakelijk kunnen zijn of, liever nog, een godgegeven en onontkoombaar geheel.

Ook wanneer men niet in God zegt te geloven en dus de scheppende krachten geheel buiten beschouwing tracht te laten, beroept men zich op mystieke, niet in de werkelijkheid aantoonbare waarden. Wanneer bijvoorbeeld Rosenberg spreekt over het arische ras als een superras vol van meerwaardigheid, maakt hij uiteindelijk ook duidelijk dat er een kracht boven die van de mens is die alle onrecht dat de mens in naam van eigen belangen en superioriteitsgevoelens begaat, rechtvaardigt. Vele mensen hanteren soortgelijke drogredenen op het ogenblik om zich tegenover zichzelf te rechtvaardigen. Zo meent men bijvoorbeeld: ik ben nu eenmaal progressief, dus mag ik alles of: ik ben behoudend en daarom heb ik altijd gelijk. Wat natuurlijk voor een eerlijk beschouwer kolder is.

Geestelijk moet de mens juist leren openstaan naar alle kanten: hij kan zich niet bepalen tot een enkel specialistisch terrein zonder daardoor geestelijk schade te lijden en stoffelijk vele moeilijkheden te veroorzaken. Hij is dan niet in staat werkelijk te zien en te begrijpen wat er rond hem gebeurt. Wanneer je een paard blindkleppen geeft, is het aan de ene kant natuurlijk gemakkelijk, daar het niet zo snel schuw zal worden. Maar het betekent ook dat het een misstap kan doen waardoor het in een ravijn tuimelt, terwijl het zonder blindkleppen voorzichtiger zou zijn en zich zou hebben kunnen redden. Mensen die, geestelijk zowel als materieel, hun gelijk, hun systeem hun specialisme ten koste van alles proberen te handhaven, zijn in feite mensen met blindkleppen voor: zij kunnen hoogstens een beperkt gebied recht voor zich uit zien, verder zien zij niets. Wat betekent dat zij spanningen en gevaren die onmiddellijk naast hun specialisme liggen, verwaarlozen en niet meer beseffen, welke geestelijke krachten je, ook als mens, in jezelf kunt opwekken en als het ware op kunt roepen.

Voorbeeld: een bepaalde instantie komt, tot de conclusie dat zij een representatieve vergaderzaal nodig heeft. Ik meen dat dit actueel genoeg is om uw aandacht te trekken. Nu is dit inderdaad waar. Wij moeten niet zonder meer zeggen dat zoiets eenvoudig overbodig is.

Want binnen het kader waarin dergelijke instanties zich plegen te bewegen, is een dergelijke mogelijkheid tot representeren, is een zekere luxe, belangrijkheid, daar het voor de instanties de uitdrukking vormt van hun wezenlijke belangrijkheid, hun gezag en zeggingschap. Maar wanneer je dit zo ervaart, moet je toch even uitkijken. Wanneer je niet in kunt zien dat heel wat mensen moeilijkheden hebben met hun huisvesting en redeneren: ik heb nog niet eens een behoorlijke slaapkamer en jullie een luxe vergaderzaal wordt mij te gek, stuit je op tegenwerking. De misstap is in dit geval niet zozeer het plan zelf dan wel het ogenblik waarop men het tot uitvoering wil gaan brengen.

Om een ander voorbeeld te nemen uit uw tijd en omgeving: de Leidse Baan. Nu is de auto in Nederland op het ogenblik nog heiliger en schadelijker dan eens de koe in India. Ga je uit van het onaantastbare recht van de automobilist van zijn voertuig onbeperkt gebruik te maken, dan lijkt het mij wel duidelijk te zijn dat die baan er inderdaad dient te komen. Wanneer je uitgaat van een niet beperkt recht tot het gebruik maken van persoonlijk vervoer kun je moeilijk anders reageren. De deskundige projecteert het voor het verkeer meest juiste tracé zonder daarbij rekening te houden met een hierdoor verlorengaan van landschapsschoon, rust en dergelijke, de verontreiniging die een dergelijke baan met zich pleegt te brengen. Je probeert vervolgens je plannen juist dan tot uitvoering te brengen, wanneer de gehele wereld overspoeld wordt door berichten over milieuverontreiniging, de noodzaak de natuur te beschermen waar zij nog bestaat, en waar paniekgedachten over een mogelijke wereldondergang door milieuverontreiniging heersen. Het is logisch dat je plannen dan veel verzet zullen ontmoeten. Wanneer alles nog niet formeel rond is, betekent het dat je veel gelden riskeert, want men zal niet altijd geneigd zijn het reeds aangevangen hebben van bepaalde werken te beschouwen als een reden om deze, tegen de wens van een meerderheid of zeer grote minderheid, dan toch maar door te zetten. Door geen rekening te houden met ontwikkelingen die niets met je speciale gebied te maken hebben, kom je dan in grote moeilijkheden.

Rekening houdende met alles rond je, is het echter ook noodzakelijk dat je als mens geestelijke waarden leert hanteren dat je innerlijk kracht en zekerheid leert vinden en bovendien begrijpt dat je die dingen werkelijk zelf moet leren vinden en bij een bereiken van je doel niet te zeer afhankelijk dient te zijn van niet in eigen wezen berustende hulpmiddelen. Hoofdpijn genezen door handoplegging is persoonlijke kracht. Je kunt het ook wel doen met een aspirientje wat in vele gevallen eenvoudiger is. Maar dat is chemie en schept afhankelijkheid van zaken die je zelf niet kunt controleren. Op soortgelijke wijze kun je je kracht misschien putten uit de verschillende wijzen van bedwelming en dergelijke die er op de wereld te vinden zijn, van speed, zware narcotica, borrel- en overmatig tabaksgebruik, tot de godsdienst toe. Je kunt misschien terecht stellen dat je in deze zaken je kracht vinden kunt. Maar die kracht is niet jouw kracht: zij is sterk afhankelijk van wat de wereld je mogelijk maakt en geeft.

Wanneer de wereld je die kracht toch geeft, heb je haar in feite niet zo heel erg van node. Je hebt dergelijke krachten juist nodig, wanneer de wereld faalt. Zoals je innerlijk begrip en wijsheid niet bepaald nodig zult hebben in de tijden dat de wereld begrip en wijsheid bezit. Want dan helpt zij je toch wel. Juist op ogenblikken dat je de wereld niet meer begrijpt en de wereld ook jou niet meer begrijpen kan, heb je in jezelf een hoger begrip, kracht en wijsheid nodig om vandaaruit de impasse te kunnen overwinnen. Maar dat is dan alleen mogelijk, wanneer je komt tot een eigen innerlijk leven. Geestelijk gezien is het dan ook vooral belangrijk, dar de mens in zich kracht leert vinden dat hij mystieke ervaringen in zichzelf waar weet te maken dat hij innerlijke gevoelens van verbondenheid beleeft en in zichzelf de reis van erkenningen leert maken. Het is belangrijk dat een mens zonder externe hulpmiddelen dit alles voor zich leert bereiken: een ontwikkeling van de geestelijke en bepaalde mentale krachten van de mens los van de hulpmiddelen van de wereld dus.

Heel wat mensen stellen: er is op het ogenblik praktisch zoveel te doen op de wereld dat je hiervoor geen tijd hebt. Zij slikken dan maar een pilletje, roken een stikje en menen dat zij op die manier wel voort kunnen gaan. Maar dat is onjuist, want juist door dit gebruik van allerhande

hulpmiddelen maak je in wezen jezelf zwakker, daar je geneigd zult zijn hiervan steeds afhankelijker te worden. Of je kunt, zoals sommige anderen, misschien zeggen: "Er is niets aan de hand, want Jezus heeft mij verlost. Halleluja." Misschien voel je jezelf daardoor tijdelijk beter. Maar denkt u dat de wereld daardoor opeens niet meer naar de maan kan gaan? Zo iets heeft misschien met uw ziel iets te maken, maar zeker niets met de wijze waarop u in de wereld leeft. Want de wereld is niet geschapen om u daarin met blindkleppen hoe blijmoedig en religieus ook, af te schermen voor alles wat daarin gebeurt. De wereld is er juist, opdat u in verbondenheid met die wereld kunt leren leven, opdat uw geestelijk besef groeien kan, tot zij de wereld en haar problematie geheel kan omvatten en u vanuit uzelf de krachten weet te putten en de denkbeelden weet te kristalliseren die in die wereld betekenis kunnen hebben. Je moet als mens niet voor de wereld weglopen, je moet er juist in leren leven. De invloeden van deze periode maken dit voor de mens vaak zwaar, daar de eisen die hem gesteld worden, groot zijn, zeer hoog zijn.

De mens van heden moet, gezien de kosmische krachten die op hem inwerken, bereid zijn al zijn denkbeelden omtrent het stoffelijke bestaan te herzien. Hij moet bereid zijn terug te keren van een gemeenschappelijke moraal, hoe die dan ook verder moge zijn, naar een persoonlijke moraliteit waarbij zijn persoonlijke zedelijkheid niet de uitdrukking is van een algemeen geldende mode, maar het uitvloeisel wordt van wat innerlijk als juist ervaren wordt, een juiste wijze van leven die precies zo alleen voor hem bestaat en voor hem alleen. U zult begrijpen dat invloeden een rol spelen in de wereld; ook kunnen de mensen het begrip van een zuiver persoonlijke moraal en morele verantwoordelijkheid nog niet aanvaarden en zoeken zij nog steeds een wet van de groep, de kudde daarvoor in de plaats te stellen. Om als mens in de komende tijden werkelijk geestelijk en stoffelijk bewust voort te kunnen leven, zal men moeten leren afstand te doen van de imitatiedrang, zal men een persoonlijke ontwikkeling, een eigen verantwoording moeten aanvaarden en zich innerlijk steeds meer eigen moeten maken. Belangrijk is dat, wanneer de eigen persoonlijkheid eenmaal beseft wordt, deze ook leert met een minimum aan stoffelijke hulpmiddelen, een maximum van de voor het Ik belangrijke krachten te ontwikkelen en daaraan een voor het Ik bevredigende uitdrukking te geven. Dit, zonder hierbij ooit de persoonlijkheid en bestaansnormen van anderen aan te tasten. Dit is, zoals u zult beseffen, een zeer zware opgave. Maar dit is de consequentie van de invloeden die op het ogenblik een rol spelen, dit is de geaardheid van Aquarius die ook nu reeds kenbaar begint te worden.

De realisatie van een persoonlijke betrokkenheid en verantwoordelijkheid binnen de gemeenschap heeft reeds tot vele soms vreemde verschijnselen gevoerd. Zo zijn er op het ogenblik mensen die voorspellen dat binnen 40 jaren de wereldzeeën dood zullen zijn. De betekenis hiervan ontgaat overigens velen, omdat zij menen dat het gevolg uiteindelijk zal zijn dat je voortaan in dood water pootje moet baden. Maar de wereldzeeën zijn p.m. (pro memorie? Red.) een van de machtigste instrumenten voor luchtzuivering, dragen bij tot zuurstofomzetting; het verder daarvoor verantwoordelijke plantaardige leven op de wereld is voor het merendeel van inwerkingen afhankelijk die mede door de wereldzeeën tot stand worden gebracht, en de mogelijkheid tot voedselvoorziening die de wateren van deze wereld bieden, zullen bij een steeds toenemende mensheid zo belangrijk worden dat op een gegeven ogenblik de mensen zich voor een groot deel uit zee zullen moeten voeden of verhongeren. Ik kan hieraan toevoegen dat een sterven van de wereldzeeën over juist 40 jaren ondenkbaar is. Ofwel het gebeurt veel eerder - waarschijnlijk binnen 12 jaren wat niet erg waarschijnlijk is - dan wel de eerste eeuwen in ieder geval nog niet. Wel kan men stellen dat een grote wijziging van het leven in de wereldzeeën reeds nu onvermijdelijk is geworden.

Er zijn pessimisten die beweren dat de atmosfeer van de aarde reeds zodanig vergiftigd is dat de kinderen binnenkort wel met gasmaskertjes geboren zullen worden, omdat de natuur zich nu eenmaal aan pleegt te passen. Ook deze mensen houden geen rekening met alle feiten. Want zo erg is het nu ook weer niet. Er zullen wel wat mensen vervroegd sterven door luchtverontreiniging, maar objectief bezien is het bij uw huidige overbevolking een zegen,

wanneer de gemiddelde leeftijd van de mensen niet al te veel verder oploopt. Toch zijn dit de dingen die de mensen van heden steeds in beroering kunnen brengen. Men heeft het goed genoeg om zich bezig te houden met de angst dat vandaag of morgen geheel Zuid-Holland uitsterft, omdat de een of andere arbeider per ongeluk de verkeerde klep heeft opgezet in de een of andere fabriek voor chemische producten. Ik kan mij die angst voorstellen van mensen die vrezen dat vandaag of morgen eenieder zal stikken. Het is niet waar zoals zij het stellen en onder andere voorwaarden niet bepaald waarschijnlijk ook, maar het bestaan van een dergelijke angst lijkt mij kentekenend te zijn voor de huidige periode.

Deze angsten tonen ons duidelijk aan hoe bedreigd, onzeker en angstig de mens zich voelt in deze tijd. En wanneer je bij dit aspect even stil blijft staan, begrijp je ook dat het eenzelfde angst is die steeds meer mensen er toe brengt krankzinnige eisen aan hun medemensen te stellen. Men stelt eisen ten aanzien van gedrag, maar evengoed ten aanzien van steun. Want men schijnt ervan uit te gaan dat het goede in deze wereld alleen nog kan bestaan, wanneer de noodzakelijke ingrediënten daarvoor tegen wil en dank aan vele worden ontnomen. Men is niet bereid in te zien dat de waarde van de dingen mede bepaald wordt door de betekenis die zij voor de mens hebben en de innerlijke waarde die daarin als communicatiemogelijkheid tussen mensen mede geboren wordt.

Hoe wonderlijk de zaken in deze dagen lopen, kun je zien aan veel gebruikte termen als bijvoorbeeld: de seksuele revolutie. Nu moet ik eerder bekennen dat deze term mij onbegrijpelijk is. Zou men spreken over een morele revolutie - dus een omwenteling in de zeden - dan zou ik het er wel mee eens kunnen zijn. Maar seksuele revoluties zijn mijns inziens ondenkbaar, zolang de oude twee seksen en de oude wijze van voortplanting bestaat. Zoals in vele gevallen blijkt de zogenaamde revolutionaire drang zich ook hier te bepalen tot het openbaar maken van alles wat reeds lang bestond, dit voorstellende als een omwenteling, als iets geheel nieuws. Maar is dit soms toch waar? De commune bijvoorbeeld is bijna zo oud als de mensheid zelf, de seksuele commune inclusief - ofschoon seksuele communes in deze dagenlang niet zoveel voorkomen, als men wel schijnt te denken. Partnerruil dan? Dit, mijne vrienden, was in bepaalde tijdperken zelf een vorm van beleefdheid waaraan een hoffelijk mens zich niet wilde en kon onttrekken. Heus, dergelijke dingen zijn niets nieuws. Zelf het feit dat priesters willen huwen, terwijl anderen krampachtig ongehuwd willen blijven, is niets nieuws. Bij de boeddisten zien wij een dergelijk naast elkaar bestaan van beide vormen van priesterschap reeds lange tijd. Denk maar eens aan het oude verschil tussen de rode en de gele monniken.

De pretentie dat men door dergelijke dingen te propageren iets ontstellend nieuws en opzienbarends doet, is in mijn ogen ridicuul, evenals het denkbeeld van bepaalde vrouwen dat de vrouw voor haar gelijke rechten op moet komen. Want uiteindelijk is men dan toch vrouw. Men heeft een eigen mentaliteit, eigen mogelijkheden en beperkingen. De vrouw hoeft daarom de slaaf van de man niet te zijn en wat dat betreft: door voorgewende slavernij weet menige vrouw, haar man of minaar juist rond te leiden dan de beste dresseur zijn gedresseerde beer. Het lijkt mij even onjuist te stellen dat de vrouw altijd het doetje en sloofje is geweest, als het mij redelijk lijkt te stellen dat het altijd weer de man is die de zwaarste lasten draagt. Je kunt natuurlijk ook hier, zoals men wel doet, spreken van een revolutie. Maar dan dient men toch wel te beseffen dat een vrouw die de gelijke van de man wil zijn, maar daarbij haar vrouw zijn niet wil vergeten, in feite slechts zegt: Ik ben als vrouw onzeker. Zoals overigens de man die meent dat het nu maar eindelijk eens moet afgelopen zijn met het toeschuiven van alle verantwoordelijkheden aan de man, in feite daarmee toegeef: ik voel er niet meer voor als man te gelden volgens de regels die daarvoor nu gelden.

Zo bezien, als uiting van onzekerheid, als poging, om aan eigen verantwoordelijkheden en noodzaken te ontkomen, zijn die revoluties als dulle mina en seksuele revolutie - met aangetekend protest tegen dé term - tóch eigenlijk maar een armzalig gedoe, vindt u ook niet? Tja. De een reageert nu met een bevestigend 'zeilig', en een ander is het er niet mee eens en denkt: "dit gaat mij toch werkelijk te ver". Ik kan het begrijpen. Want ieder van u benadert de

zaak vanuit een eigen en wat eenzijdig standpunt. Maar bijna niemand benadert dergelijke zaken vanuit het enige standpunt dat in deze dagen werkelijk belangrijk is: vanuit de menselijke volwaardigheid. En die wordt niet bepaald door arbeidsverhoudingen, door wat je geleerd hebt of hoe en met wie je naar bed gaat. Dat wordt alleen bepaald door de moed die je hebt om werkelijk te leven, als wat je bent; de moed die je hebt om zowel voor je eigen rechten, als voor je eigen verplichtingen te staan, de moed die je hebt om volgens eigen en persoonlijk besef voortdurend juist en rechtvaardig te handelen en te leven.

Als dergelijke dingen meer voorkwamen op uw wereld, zou ik mij geen zorgen maken over de invloeden of stralen die op het ogenblik of in de toekomst op uw wereld inwerken. Dan zou ik ook niet zo bang zijn voor de ontwikkelingen in de periode van het witte Licht dat binnenkort de contrasten weer eens sterk aan zal gaan zetten. Zoals ik dan niet zou vrezen voor de instabiliteit van vele mensen die juist onder dergelijke condities plegen te bezwijken, ondergaande aan erkenningen die zij tot op dat ogenblik tenminste voor zichzelf hebben kunnen bemantelen. Zoals ik dan niet bang meer zou zijn voor de mogelijke gevolgen van een felle economische crisis. Per slot van rekening is er op de wereld eten, drinken en werk voor iedereen in voldoende mate, wanneer eenieder maar genoeg wil nemen met hetgeen hem krachtens zijn werk en betekenis voor anderen rechtens toekomt.

Ik zou dan zeker niet meer bezorgd zijn over de vele komende politieke crisissen. Want ik kan mij niet voorstellen dat iemand die in zichzelf een gevoel van juistheid en rechtvaardigheid heeft, ertoe zal kunnen komen oorlogen te beginnen, anderen met atoombommen uit te roeien en dergelijke. Ik geloof niet dat een werkelijk mens dergelijke dingen ooit zal doen. Zoiets doet alleen een mens die zo bang is dat hij geen mens meer durft zijn en daarom zichzelf tot een robot maakt die leuzen uitkraamt en alle tegenstrevers met alle middelen het zwijgen oplegt, zonder ooit op de mogelijkheid dat zij gelijk hebben of rechten bezitten, in te kunnen gaan.

Het werkelijke probleem van uw tijd is de mens. De mens in de industrie die zegt: "is er sprake van vervuiling, dan moeten wij al het mogelijke doen, ook al betekent dit dat ons product duurder zal worden of desnoods in korte tijd ons bedrijf besloten zal worden". Maar die alle pressiemiddelen gebruikt om de bestaande toestand zo lang mogelijk te handhaven en wanneer dit niet meer mogelijk is, wil onderhandelen om te komen tot een werkelijk minimum van voorwaarden waaronder hij zijn bezigheden, inclusief het lozen van gif, voort zal kunnen zetten. Zoiets toont toch wel een verkeerde mentaliteit, een mentaliteit die wij evenzeer aantreffen bij overbodig geworden instanties. Ook deze reageren niet logisch en verantwoord door zichzelf op te heffen, maar zoeken naar andere bezigheden, overbodige of noodzakelijke om bovenal het eigen bestaan te kunnen continueren.

Een mentaliteit, zoals wij die bij bepaalde staatslieden en politici aantreffen die het in wezen heus wel met elkaar eens zijn en toch elkaar bestrijden, uitschelden, achtervolgen, alleen omdat de tegenpartij tot een andere organisatie behoort, een andere partijnaam en programma kent - welk programma overigens net zomin verwezenlijkt zal worden als alle andere partijprogramma's. Want in uw dagen is een partijprogramma niets meer of minder dan een plechtige opsomming van alle dingen die je beweert te willen volbrengen of nastreven ofschoon je wel degelijk weet dat je er, zelfs wanneer je alle macht zou hebben, er nog geen honderdste van waar zult maken.

Kijk naar uw wereld en vraag u af wat de krachten en invloeden wel zijn die een grote rol spelen. Eèn heb ik u er reeds genoemd: de confrontatie van de mens met zichzelf die onvermijdelijk en steeds scherper op de voorgrond komt en bij de mensen steeds meer ontvluchttingsneigingen, werkelijkheidsverwerpingen en woedeuitvallen zal veroorzaken. Maar er zijn er meer. Wij kennen golven van toenemende vitaliteit waarvan er zelfs een in de nabije toekomst verwacht kan worden. De mens zou deze extra vitaliteit moeten gebruiken om alles wat verkeerd is gegaan en verwaarloosd werd in de laatste vier à vijf maanden, weer eens goed in orde te brengen.

Maar denkt u dat men dit zal doen? Waarschijnlijk zal men de extra krachten hoofdzakelijk gebruiken om anderen te laten zien dat men nog meetelt.

Denk nu niet dat ik de mensen veracht, minacht. Het tegendeel is eerder waar: leven als mens in deze tijd is een zeer moeilijke taak. Het is bijzonder moeilijk om jezelf in een omgeving vol schetterende leuzen en onwaarachtigheden toch nog op eigen wezen en werkelijkheid te bezinnen en vandaaruit te werken. Het is misschien nog veel moeilijker om voor jezelf een juiste gedragsregel te bepalen en in te houden, wanneer deze afwijkt van de regels die algemeen heten te gelden en uiterlijk door eenieder geaccepteerd worden, maar alleen levende volgens hetgeen je ziet als eigen noodzaak en verantwoordelijkheid.

Maar als je spreekt over de problemen van deze tijd, word je nu eenmaal geconfronteerd met de onvolmaaktheden van de mens. Het is niet de wereld die verandert of vergaat, en niet een kosmos die de destructieve neigingen aan de wereld oplegt. Het is de mensheid die uit angst voor zichzelf, het komende Licht en het in haar groeiende begrip probeert te verdringen. Dit voert tot dingen waarover ik wel wat moet lachen. Een van die zaken kent u wel: repressieve tolerantie. Wat erop neerkomt dat men zegt: "Nu ja, het kan nog wel, maar tut-tut-tut". En ik moet hierbij opmerken dat tutten en tuttelaars zowel bij de zeer progressieven als de zeer behoudenden steeds meer voor schijnen te komen. Dit "tolereren, omdat je er toch niets aan veranderen kunt", is mijns inziens echter dwaasheid. Iets is goed of iets is niet goed. Is het goed, dan moet je het niet met een "tuttutt, het gaat wel weer voorbij" afdoen, maar erkennen en de essentie ervan bevorderen en gebruiken. En als wij er werkelijk geheel tegen zijn, er geen goed in kunnen vinden, dan zullen wij er beter aan doen het werkelijk te bestrijden - hoe verkeerd dit meestal zal zijn - dan tuttende te tolereren.

Maar de mensen schijnen iets niet rechtuit te kunnen doen. In bepaalde politieke kringen spreekt men bijvoorbeeld op het ogenblik over een reversibele verhandelingstechniek. Deze term schijnt bijzonder in gebruik te zijn in Rusland, Engeland, Amerika en Egypte. Zij betekent dat je onderhandelingen begint met idealistische leuzen, gevolg door technische details die zeer belangrijk worden genoemd. Men doet dus of men het werkelijk en zonder voorbehoud met een ander eens wil worden, terwijl men in werkelijkheid in eigen technische benadering van de zaak een eis of punt heeft ingebouwd dat een tegengestelde uitwerking van een bespreking mogelijk maakt. Op deze wijze kun je dus schijnbaar vrede nastreven en gelijktijdig een verscherping van oorlogsdrang inbouwen. Mij lijkt het dwaas over vrede te spreken, terwijl je meent dat er uiteindelijk een oorlog noodzakelijk zal zijn, zoals ik het ook vreemd vind dat bepaalde mensen over oorlog spreken, in de hoop zo vrede te winnen. Maar ja, uw wereld is vreemd. Tegenwoordig kun je een oorlog verliezen en de vrede winnen volgens de geldende opvattingen waarbij men er maar aan voorbij gaat dat zij die een oorlog verliezen, daardoor meestal ook hun innerlijke vrede verliezen.

De neiging, steeds weer een slag om de arm te houden, eigen bedoelingen, uiterlijk, wezen en streven voortdurend te vervalsen, komt zeker niet alleen voor in de kringen van de politici en diplomaten, maar evenzeer en mogelijk nog duidelijker uitgedrukt in het gewone maatschappelijke leven. De leugen is tegenwoordig een onontbeerlijke gewoonte van de mensheid geworden, omdat de mensen bang zijn voor een waarheid die zou kunnen impliceren dat zij ook de waarheid omtrent zichzelf zouden moeten aanvaarden. Zo is in mijn ogen de hotline niets anders dan een speciale telefoon waardoor staatsleiders elkaar kunnen waarschuwen, wanneer zij van plan zijn elkaar iets aan te doen. Natuurlijk in het belang van de vrede. Maar wie staat erbij stil dat een dergelijke telefoon onder omstandigheden ook nog een ander voordeel heeft? Want het betekent ook dat in bepaalde gevallen de leiders elkander kunnen waarschuwen, zodat zij zich tijdig uit gevaarlijke gebieden kunnen verwijderen. Praktisch alles heeft op het ogenblik voor de mens een dubbele inhoud; bijna niets, zelfs geloof of ideaal, kan het nog stellen zonder dubbele bodem. En dat, terwijl de periode van aquarius een dergelijke dubbelzinnigheid in feite niet verdraagt, zeker wanneer het om belangrijke zaken gaat. Dit,

terwijl de kosmische tendenzen de mens confronteren met zichzelf, terwijl de mens innerlijk reeds duidelijk en degelijk aanvoelt wat de sfeer en de eis van deze tijd is.

De mensen in het heden worden hierdoor van elkaar steeds meer geïsoleerd. Het begrip voor de ander neemt, wederkerig en zelfs in groepen, onderling steeds af. En toch kan alleen door het vervangen van uiterlijke solidariteit en strijd door innerlijke banden en innerlijk begrip, de reeks problemen van uw tijd worden opgelost. Daarom mag ik misschien deze door uzelf gewenste lezing beëindigen met de opmerking: je kunt deze zaken, waarmede je in de wereld geconfronteerd wordt, niet van buitenaf oplossen. Wanneer er een vernieuwing zal zijn, zal deze eerst van binnenuit plaats moeten vinden. Het ontvluchten aan het ik en de waarheid omtrent eigen leven en denken zal daarom op moeten houden. Een werkelijke vernieuwing van uw maatschappij, sociaal-economisch en politiek, kan alleen voortkomen uit het groeiende besef van de kleine mensen, de domme mensen die misschien oorlog willen voeren, terwijl dit vermeden kan worden en om onduidelijke redenen hun eigen boterham soms het vuil intrappen. Maar toch zijn zij de enigen die in staat zijn de problemen van het heden op te lossen. Uw wereld gaat op het ogenblik namelijk ten onder aan de deskundigen. Maar misschien kunnen de ondeskundigen alsnog redding brengen.

Hebt u commentaar?

Vraag: U stelt dat er nog genoeg eten is voor iedereen. Waarom zijn er dan zoveel mensen op de wereld die verhongeren?

Antwoord: Eenvoudigweg het feit dat er op uw wereld heel wat mensen zijn die voor anderen noodzakelijk voedsel liever vernietigen dan het te geven voor een prijs die lager ligt dan volgens hen rechtvaardig of juist is. Anders gezegd: indien er in vele delen van de wereld te weinig voedsel is, is dit te danken aan een maatschappelijk systeem waarbij winstprincipe - in geld of macht - nog steeds gesteld wordt boven het behoefte-element.

Vraag: Moet je bij de vernieuwing alternatieve, nieuwe vormen opbouwen of is het juist van binnenuit en vanuit het oude?

Antwoord: Ik acht de term alternatief niet gelukkig, omdat zij tegenstelling impliceert in plaats van groei, begrip en samenwerking. Ik meen dat het nieuwe niet tot stand kan komen vanuit een enkele groep die stelt: "ik ben anders", maar vanuit een groeiend besef van allen "wij zijn anders". De trend van deze tijd en de daarbij noodzakelijke vernieuwing kan mijns inziens eerst voortkomen uit een terzijde stellen van alle schijnbare tegenstellingen. Bovendien wil ik opmerken dat ook degenen die alternatieve stelsels en dergelijke tot stand brengen, veelal het gevoel hebben hiermede iets definitiefs te hebben gedaan. Daarom zou ik hier Mao vrij willen citeren: "Slechts die revolutie is een werkelijke revolutie die voortdurend revolteert, ook tegen datgene wat zij zelf tot stand heeft gebracht".

Reactie: Maar het zijn alleen de gegroeiden die dit zouden kunnen doen.

Spreker: Bezwaar tegen de term gegroeiden. Je hoeft niet te groeien, maar alleen uit je droom wakker te worden om in te zien dat je iets anders moet doen. Om te weten dat het anders moet, hoeft je niets bijzonders te zijn, want wanneer het erop aan komt, weet eenieder dit wel. Het wakker worden zit er volgens mij voornamelijk in dat men beseft dat niet de anderen, maar dat men zelf anders moet worden. Wat weer niet betekent dat je beter, hoger of bewuster bent dan anderen, maar alleen impliceert dat je, in tegenstelling met velen, je innerlijk besef omzet in een praktische levenshouding, terwijl anderen dit mogelijk nog niet doen. De anderen kunnen dan in vele andere opzichten hoger staan. Maar het is altijd het samengaan van besef en daad waaruit vernieuwing geboren wordt en waar bovendien ook de grootste mogelijkheid tot bewustwording voor de mens uit voort komt.

En daarmee zijn wij er doorheen. Zo lastig is het dus toch niet geweest. Trouwens, ik meen dat de problemen op uw wereld eerst tot problemen worden, omdat de mensen erover gaan spreken en beweren dat zij de inhoud van een bepaalde problematiek kunnen omvatten. En zodra de mens over problematiek spreekt ziet hij de eenvoudige mogelijkheden om de zaak tot oplossing

te brengen eenvoudig niet meer. Om mijn betoog af te sluiten nog het volgende: Ik meen dat uw tijd een tijd is waarin velen nolens volens tot een eenvoud van leven en denken moeten terugkeren. Geestelijk gezien wil ik daaraan toevoegen dat dit ongetwijfeld een enorme werkbesparing zal betekenen bij de zorgen die wij aan pas overgeganen plegen te besteden. Ik dank u voor uw aandacht.

HET LEVEN NA DE DOOD

Goedenavond, vrienden.

Hebt u nog een onderwerpje voor dit tweede deel van de bijeenkomst, bij voorkeur van meer geestelijke aard?

Publiek: Kunt u spreken over het leven na de dood?

Spreker: Of ik dat kan? Wanneer ik daarover een paar maanden spreek, ben ik nog niet uitgepraat.

Voor de meeste mensen schijnt het moeilijk te zijn zich iets van het leven na de dood voor te stellen. Maar wanneer je doodgaat, leef je eigenlijk precies zo voort, als je op aarde reeds geweest bent. Het is dus niet zo dat een mens qua wezen na de dood plotseling verandert. Hij heeft alleen een lichaam minder.

Wel gelden in het hiernamaals andere normen voor de werkelijkheid dan bij u. Na de overgang is alles wat in je eigen bewustzijn bestaat, tevens voor jou dé werkelijkheid waarin je leeft.

Het komt dan ook wel voor dat een entiteit het enige werkelijk levende wezen in een bepaalde wereld is. Hij origineert alle andere levensvormen waarmee hij contact denkt te hebben en al het verdere als het ware zelf. Daarbij blijft echter elke mogelijkheid tot werkelijk contact of vernieuwing achterwege. Je gaat dus op de duur vanzelf wel zoeken naar iets anders en komt in contact met anderen.

Dan blijkt dat je ook gezamenlijk met anderen een wereld op kunt bouwen en zo je bestaan in een soort werkelijkheid definiëren die eveneens uit gedachten voortkomt, maar nu door vele entiteiten gezamenlijk in stand wordt gehouden. Een dergelijke wereld is flexibel, past zich aan elk nieuw daarin optredend element voortdurend aan en drukt het besef zowel als het bewustzijn van de aanwezigen voortdurend uit.

Dit is een van de dingen die volgens mij van werkelijk belang zijn. Maar voor vele mensen is kennelijk ook van belang de vraag of je nog verder leert na de dood.

Ik meen dat het niet onjuist is dit als zekerheid te stellen. Want het eerst wat je doet na de dood, is toch wel, ook al omdat je een eigen wereld schept, een met jezelf geconfronteerd worden. Herinneringen spelen hierin een grote rol, het verleden herleeft, zodat je alles wat je ooit geweest bent of gedaan hebt, weer beleven kunt. Hierbij beleef je ook wat bepaalde daden voor anderen zouden kunnen betekenen. Vergeet niet dat, wanneer je zelf leven en inhoud geeft aan alles wat er is, je beleven ook alles wat rond je is, omvat als deel van de persoonlijkheid.

Wanneer je in een dergelijke wereld - die je dus zelf geschapen hebt - iemand ontmoet, en daarmee spreekt, ben jij zowel degene die spreekt als degene die antwoordt. Iets wat je op de duur wel degelijk leert beseffen, zodat het contact met een besloten wereldje of dit nu van langere of kortere duur is, een confrontatie met jezelf inhoudt.

Zelfkennis is een van de belangrijke dingen die je kunt leren. Belangrijk is ook dat je al heel snel leert niet te kunnen leven op een voor jezelf aanvaardbare wijze zonder harmonie met anderen. Je moet anderen aanvaarden, je leeft met die anderen op een basis van gelijkheid - mensen zouden hier misschien naastenliefde zeggen. Je moet een eenheid bereiken met die ander, zijn problemen ervaren en zien als de jouwe, maar ook de vreugden die jezelf kent en de vreugden van de anderen zonder meer leren delen.

Ofschoon dit natuurlijk wel enige tijd vergt, bereik je uiteindelijk een voldoende eenheid met anderen en hieruit komt dan weer nieuw begrip voort. Dergelijke contacten zijn ook mogelijk met entiteiten die een hoger bewustzijn hebben of een verdergaande kennis. Vooral het eerste wordt nogal eens omschreven als het mediteren in tempeltjes in Zomerland of zo. Maar dat betreft de uiterlijke vormen, en is in feite een verklaring die men zich geeft van de processen die zich uiteindelijk binnen het Ik afspeelen. Het enige werkelijke is een deelgenootschap dat men met elkaar vindt.

Een ook veel voorkomende vraag luidt: zijn er in het leven na de dood veel werelden of sferen? Nu moet ik eerlijkheidshalve zeggen dat dit indelen van ons bestaan in werelden en sferen mij enigszins tegenstaat, omdat de mens dan denkt dat het werelden of landen zijn die door bewaakte of moeilijk te overschrijden grenzen van elkaar gescheiden zijn. En dat klopt niet.

Door ons besef krijgt inderdaad het bestaan na de dood wel een zekere gelaagdheid. Maar de dingen zijn een geheel. Om een zogenaamde hogere wereld te kunnen betreden hoef je niet naar een andere sfeer te gaan, maar dien je eenvoudigweg open te staan voor- en begrip te verkrijgen voor alles wat er in die hogere wereld bestaat. Toch kun je wel zeggen dat er vele werelden zijn, omdat eenieder door zijn eigen denken en begrip een soort nieuwe werkelijkheid voor zich schept die vanuit zijn standpunt een wereld genoemd mag worden. Wanneer er een groep mensen over zou gaan met ongeveer gelijk bewustzijn en vergelijkbare denkbeelden, is de kans dus groot dat zij een soort eigen wereldje scheppen, voorzien van landschap, eigen taal, eigenschappen, wetten, zelfs desnoods een eigen openbaring.

Wat je denkt, leef je eigenlijk in onze werelden. Misschien lijkt u het bestaan aan onze kant nu minder aangenaam. Ik kan u echter uit ervaring zeggen dat het werkelijk enorm meevalt. Er is echter een ding dat je zult moeten aanvaarden indien je na de dood geluk wilt vinden: Het feit dat je zelf niet volmaakt bent. Dat je zelf niet een rechter bent die bekwaam is anderen te beoordelen. En wanneer je wel eens in je hemd komt te staan, is het eenvoudig zaak je daarvoor niet te schamen, het te aanvaarden en eenvoudig verder te gaan. Dit is het enige wat voor geluk in onze wereld noodzakelijk is.

Maar bij u in de wereld zijn zoveel vervelende dingen die bij ons niet bestaan. Neem nu eens het spreken, het gebruiken van woorden om elkaar iets duidelijk te maken. Woorden zijn vaak niet voldoende om uit te drukken wat je werkelijk denkt wat er werkelijk in je leeft, mee te delen wat je in werkelijkheid anderen zou willen zeggen. Als mens krijg je gewoonweg de kans niet om jezelf geheel duidelijk te maken. Je begrijpt als mens wel veel dingen, maar pas wanneer je ze geformuleert hebt - in de meeste gevallen tenminste. Maar achter elke formulering gaan vele associaties schuil. Het is erg moeilijk om, wanneer je iets voor anderen formuleert, ook die associaties duidelijk mee te laten klinken.

Maar in de geest kan ik, wanneer ik met iemand anders spreek, mij wel tot een bepaald punt beperken, - ik hoef dus niet over alles wat er in mij is te spreken of dit anderen te laten zien - maar alles wat er in mij aan besef is ten aanzien van dit punt in mij komt dan ook in het contact mede tot uiting en wat nog mooier is, de ander kan mij niet aanhoren of antwoorden, zonder alles wat er in hem in dit verband bestaat geheel bloot te geven. Wij verstaan elkaar dan volledig. Er is dus een veel grotere mogelijkheid elkaar te begrijpen. Er is een veel grotere verbondenheid mogelijk op deze wijze. Dit laatste niet in de aardse zin van "wij behoren bij elkaar", maar eerder als een "wij zijn samen deel van dit of dat".

En neem nu die associaties eens waarover ik sprak. Wanneer ik in de geest een ander een abstracte stelling voorleg, zal alles wat daarmee in verband staat, elke beredenering en ervaring, achtergrond, emotie, gelijktijdig worden uitgebeeld. Waarom ik het zeg, wordt meteen duidelijk, de redenen waarom ik op een bepaalde wijze formuleer wat mij ertoe beweegt mij hiermede bezig te houden, alles is gelijktijdig uitgedrukt en voor de ander duidelijk. In de geest is een contact, wanneer je het eenmaal aanvaardt, zo ontstellend volledig, duidelijk en helder. Er is geen ruimte meer voor misverstanden. Ik vind zelf dit een van de meest fantastische voordelen van het geest zijn. Wanneer je dan weer op aarde komt om met de mensen te praten, merk je eerst goed wat je voor dat ogenblik mist.

Bewustwording is ook al iets wat vaak met onze sferen in verband wordt gebracht. Bewustwording is in feite niets anders dan een bewustzijn bezitten dat niet beperkt blijft tot wat het reeds is, maar steeds een beetje verder gaat. Ik heb soms het gevoel dat, wanneer je contact opneemt met een hogere wereld, met hogere entiteiten en probeert die te begrijpen dat ik een soort olievlek ben, drijvende op een wonderlijke oceaan, zich steeds verder en verder uitbreidende en de echo van alles wat eronder ligt, ontvangende. Het is net of je onmetelijk dun en groot, maar ook veel rijker wordt. En misschien komt er een ogenblik waarop ik geen olievlek meer ben, maar deel van de oceaan. Maar ja, wie weet hoe en wanneer zoiets kan gebeuren. Ik kan in ieder geval met zekerheid stellen dat het een heerlijk gevoel is zoveel te beleven, te weten, te beseffen, aan zovele dingen deel te hebben.

Vraag: Heeft iedereen die over is gegaan dit?

Antwoord: Zij hebben in ieder geval die mogelijkheid. Wij komen zo wel op een wat ander chapter, want er zijn er die na de dood werkelijk in de dalles zitten. Hoe dat komt?

Stel dat iemand belangrijk, edel als mens is geweest in de ogen van anderen, maar in feite maar een schoftje was dat met alle goedheid en vriendelijkheid alleen maar probeerde het eigen geweten wat te sussen. Nu komt zo iemand aan onze kant. Hij zal dan toe moeten geven hoe hij zichzelf voelt, wat hij in eigen ogen is naar eigen beste weten. Zo iemand wil dat vaak niet en vlucht dus weg, verwerpt alle contacten. Men noemt dit wel eens de vlucht voor het Licht. Het is niet het Licht dat je pijn doet en achtervolgt om je te kwellen, maar je kwelt jezelf, omdat je het Licht niet wilt aanvaarden en zelfs de duisternis voortrekt boven zelferkenning en openbaring.

Opvallend eigenlijk dat Jezus spreekt over de buitenste duisternis waar wenen is en knersing der tanden en elders weer wordt geproken over het eeuwige vuur. Je zou geneigd zijn te stellen dat dit zich niet verdraagt, omdat waar vuur is, ook licht zou moeten zijn. Toch klopt het duidelijk: Je vlucht weg voor het erkenbaar zijn, je trekt je terug. Dat is dan duisternis. Maar elk ogenblik dat je je niet volledig afsluit, wordt een kwelling, omdat je dan het Licht weer beseft en weet dat een ander je zal kunnen kennen, zoals je werkelijk bent. Waarop je je weer krampachtig afsluit tot je weer even verslapt en hetzelfde weer gebeurt. Zoiets zou ik werkelijk het eeuwige vuur mogen noemen, meen ik. Overigens is het duister mogelijk eeuwig, maar het vertoeven daarin is eerder een louteringsproces. Want bijna altijd komt er een ogenblik waarop je het opgeeft en uiteindelijk wel wilt aanvaarden wat je wezenlijk bent. En wanneer je de ware zelf eenmaal aanvaardt, kun je ook weer aanvaard worden door anderen.

Reactie: Wij die hier zitten, hebben dan wel veel voor bij anderen die van deze dingen nooit iets horen.

Spreeker: Wanneer u hoort wat hier gezegd wordt en erover na gaat denken, zult u ook na de dood het waarschijnlijk gemakkelijker hebben, omdat u uzelf mogelijk gemakkelijker zult durven aanvaarden en uzelf zult willen geven, zoals u werkelijk bent. Maar de waarheid kan op vele wijzen kenbaar worden gemaakt. Wat u hier leert, kunt u mogelijk leren in de een of andere kerk of esoterische groep. Ik zou dus niet durven beweren dat u bevoorrecht bent, omdat u hier bent. Ik zou u wel bevoorrecht noemen, wanneer u hoe dan ook en om welke redenen dan ook,

er toe zoudt komen, uzelf eerlijk te aanvaarden, zoals u werkelijk bent en anderen zoudt leren aanvaarden, zoals zij in werkelijkheid zijn.

Vraag: Is er in de geest ook gezag, moet u gehoorzamen?

Antwoord: Gezag in zoverre dat ik het hogere erken. Ik werk hier, omdat ik dit wil (wens) zonder dat iemand mij hiertoe kan verplichten ofschoon ik in dit verband wel de leiding van anderen aanvaard. Maar alleen omdat ik dit wil, dus ben ik vrij. Overigens, dit werk geeft mij ook geen beloning in de zin waarin mensen dit beschouwen. Ik geef weg wat in mij is aan weten en kracht. Wat ik daarvoor terugkrijg, zou ik ook wel op andere wijzen kunnen vinden, maar niet op een voor mij zo bevredigende wijze: een groter begrip voor anderen, een wereld die groter is, een mogelijkheid om meer en meer intens in mijn wezen te ervaren. Ik weet niet of zelf gelukkiger worden hiervoor wel de juiste term is. Het beste zou misschien zijn dat je door te willen werken, door vrij en toch tezamen met anderen te streven, evenwichtiger, harmonisch wordt met dingen die je nog niet geheel bewust kent.

Op uw vraag kan ik verder niets zeggen dan dit: hoe je de waarheid vindt, hoe je God erkent is niet belangrijk, wanneer je Hem maar erkent en beleeft. Die God is in zekere zin gezag, macht. Maar tot ik Hem geheel en zonder oordeel of voorbehoud kan aanvaarden, mag ik in mijn eigen wereldje leven en werken op een wijze die voor mij aanvaardbaar is. Er is in de geest in feite geen wet of regel buiten die ene: dat je moet beantwoorden aan wat je werkelijk bent. De ellende is, op aarde en ook later dat wij vaak eerder geneigd zijn te beantwoorden aan een beeld dat wij niet werkelijk zijn, dan aan datgene wat wij innerlijk weten, wel degelijk te zijn.

En wat de rest betreft: wij werken niet alleen op aarde, maar dalen af tot in de diepste, pekkigste gedachtenwerelden, wanneer wij denken iemand te kunnen helpen of bereiken. Want ik - en anderen met mij - hebben het gevoel dat wij allen een eenheid vormen, een ware eenheid waarin het werkelijke geluk pas kan bestaan, wanneer eenieder is opgenomen in het geheel dat 'hemel' heet, tot zelfs de hoogste engel die eens het diepste gevallen is.

Hiermede moet ik helaas besluiten. Ik dank u voor uw vragen en wens u allen een goedenavond. (verkort)

d.d. 22 oktober 1971